

Priporočilo: ena ura izobraževanja na dan

Podjetja bi morala spodbujati k učenju tudi najmanj izobražene, pripraviti analizo potreb glede na izobrazbeno strukturo delovnih mest, izdelati izobraževalne načrte in opredeliti spodbude

Ustvarjanje na znanju temelječe družbe je naloga, ki je ne pozabi omeniti noben strateški dokument, ki ga pripravijo v vladnih krogih. S temi poudarki se poskušajo v ministrstvih uskladiti s sklepi iz Lizbone, ki napovedujejo, da se bo Evropa v desetih letih razvila v družbo znanja. Pot k temu cilju vodi le prek kakovostnega in vseživljenjskega izobraževanja. Kako pa je ta naloga videti v slovenski praksi?

Iskanju odgovorov na omenjeno vprašanje je posvečen deseti zvezek iz zbirke Študije in raziskave; izšel je v založbi Andragoškega centra Slovenije, avtorji (dr. Vida A. Mohorčič Špolar, dr. Angelca Ivančič, mag. Jasmina Mirčeva, mag. Ester Možina, Marko Radovan, mag. Tanja Vilič Klenovšek in mag. Zvonka Pangerc Pahernik) pa so ga naslovlili Udeležba prebivalcev Slovenije v izobraževanju odraslih. Publikacija je zasnovana kot primerjalna študija podatkov, pridobljenih v dveh nacionalnih raziskavah. Temeljna ugotovitev študije je, da se Slovenija uvršča med države z nizko stopnjo udeležnosti odraslih v izobraževanju, kar je v popolnem nasprotju z zahtevami časa. Najbolj skrb zbujujoče je dejstvo, da so najmanj dejavni prav posamezniki iz že tako deprivilegiranih skupin prebivalstva in osebe z najnižjo stopnjo izobrazbe. Med pretežno nedejavnimi so tudi brezposelni in iskalci zaposlitve.

Časovna primerjava z raziskavo iz leta 1987 je pokazala na nekatere pozitivne premike - predvsem na večjo ozaveščenost o potrebnosti izobraževanja, a le pri skupinah, ki imajo tudi sicer boljše izhodišče (zaposlitev, boljši delovni položaj, višja stopnja izobrazbe). Študija bi torej morala zbuditi preplah ob ugotovitvi, da se razlike v izobrazbenosti, stopnji socialne vključenosti in udeležnosti v programih vseživljenjskega učenja glede na osemdeseta leta ne zmanjšujejo; celo poglabljajo se in so izraz vse večje družbene razslojenosti.

Študija se odlikuje po zadnjem poglavju, v katerem so predstavljene predvidene smeri razvoja izo-

braževanja odraslih pri nas in predlogi možnih ukrepov za spreminjanje stanja ter nekateri primeri dobre prakse na tujem. Kaj nam torej prinaša prihodnost?

Pomembna vloga sindikatov

Upoštevač nekatere raziskave naj bi bila v prihodnje več kot polovica aktivnega prebivalstva zaposlena z zbiranjem, posredovanjem, obdelavo in predelavo informacij, to pa so naloge, za katere je potrebna najmanj tretja raven pismenosti (od petih; Slovenci se pretežno uvrščamo na drugo). Morali bi torej sprejeti ukrepe, s katerimi bi pritegnili k izobraževanju tiste kategorije prebivalstva, ki so pretežno trajno nedejavne: odrasli (stari 40 let ali več) z manj kot popolno srednjo šolo, zaposleni na delovnih mestih brez odgovornosti za nadzor, pomagajoči družinski člani, brezposelni, kmetje in gospodinje. V ta namen bi morali izoblikovati posebne motivacijske programe. Glede na 69 odstotkov izraženih (nerealiziranih) želja po izobraževanju bi morali izdelati strategijo, s katero bi programe čim bolj prilagodili potrebam. Ukrepi bi se morali nanašati vsaj na dve področji: delovno (krajši delovni čas, študijski dopust) in osebno (varstvo otrok, prilagojena organiziranost učenja in učnih virov, učenje na daljavo, ustrezno svetovanje in mentorstvo).

Podjetja bi morala spodbujati k učenju tudi najmanj izobražene, pripraviti analizo potreb glede na izobrazbeno strukturo delovnih mest, izdelati izobraževalne načrte in opredeliti spodbude. Bistveno večjo vlogo pri uveljavljanju kulture učenja bi morali imeti sindikati, saj sta povečevanje zaposljivosti in socialne ozaveščenosti članstva tudi v njihovi domeni. Pot k cilju bi si olajšali s smotrno načrtovano mrežo središč za samostojno učenje in s strateško odločitvijo države (vključujoč vse socialne partnerje), da uresniči priporočilo Unescovega akcijskega načrta za prihodnost iz leta 1998: ena ura izobraževanja za vsakega odraslega državljan na dan.

Slavica Borka Kucler

Še vedno premalo

Položaj dodatnega izobraževanja odraslih v Sloveniji

Ana Jud, foto Marko Jamnik

Časi, ko je bila za uspešno kariero dovolj diploma ali zgolj matura, so že zdavnaj minili. Nove razmere terjajo drugačne sposobnosti. Vse več odraslih, ki so sicer izpolnili redne šolske obveznosti, želi pridobiti novo, dodatno znanje ali vsaj razširiti in poglobiti pridobljeno. Nekateri se za ponovno guljenje šolskih klopi odločijo na pobudo delodajalcev, drugi iz želje po spoznavanju novih, sodobnih obzorij. Čeprav je tako izobraževanje najpogosteje neformalno - navadno ne daje javno veljavnega spričevala, večinoma pa ga je treba financirati kar iz svojega žepa -, vseeno postaja vse bolj priljubljeno med odraslimi.

Središče informiranja

Strokovnjaki so Slovenijo uvrstili med države, v katerih ima pravo vrednost še vedno le tradicionalno šolsko izobraževanje. Zato so bile neformalne oblike šolanja do nedavnega obravnavane kot nekaj nepomembnega, celo drugorazrednega. Raznolika ponudba se je začela pojavljati šele ob koncu osemdesetih let, ko so počasi začeli delovati zasebniki. Kmalu pa je nastala osrednja slovenska ustanova za razvoj, raziskovanje in svetovanje na področju izobraževanja odraslih, Andragoški center Slovenije. Lani so praznovali pohvalno desetletnico delovanja, na zadovoljive dosežke pa so upravičeno ponosni. Obseg ponudbe se iz leta v leto povečuje. Po podatkih za leto 1998 je bilo evidentiranih 169 izvajalcev in 3227 programov, leto kasneje je



Tečaj slikanja za tretje življenjsko obdobje

število naraslo na 186 izvajalcev in 3283 programov, leta 2000 je bilo izvajalcev 220 in programov 4093, lani pa 265 izvajalcev in 4333 programov. Prevladujejo zasebne šole, srednje šole in ljudske univerze. "Postali smo pomemben vodnik pri iskanju informacij o možnostih učenja za vse, ki si želijo pridobiti višjo izobrazbo, se poklicno in strokovno usposobiti za opravljanje dela, priučiti novih veščin, spretnosti in znanj ali pa si z neformalnim izobraževanjem in učenjem popestriti

prosti čas," razlaga Erika Brenk, ki v Andragoškem centru skrbi za pregled pestre ponudbe. Vsako leto izide publikacija Izobraževanje odraslih v Sloveniji - izvajalci in programi, kjer tisti, ki jih to zanima, najdejo iskane podatke. Ti sicer niso stoodstotno popolni; prijaviijo jih le učne ustanove, ki to želijo. Da bi jih pritegnili še več, so v centru uvedli olajšano zbiranje in vnašanje podatkov za izvajalce. "Do letos smo podatke zbirali z vprašalniki, ki smo jih pošiljali po

pošti, letos smo pri zbiranju podatkov uvedli novost - elektronsko izpolnjevanje obrazcev prek interneta. Sprva smo pregled izdajali le v knjižni obliki, z vedno večjo uporabo sodobne računalniške tehnologije pa smo ga začeli izdajati še v elektronskih oblikah, na CD-ROM-u in v internetni različici. Tudi letos smo načrtovali izdajo pregleda v vseh treh oblikah, vendar smo se morali zaradi manjših sredstev omejiti na internetno izdajo na www.acs.si/prehled. Ta je bila sicer

ugodno sprejeta, a ne more nadomestiti knjižne oblike. Vsi pač nimajo dostopa do svetovnega spleta," temelje delovanja pri urejanju dodatnega šolanja opisuje Brenkova.

Čeprav je analiza ponudbe izobraževanja in učenja za odrasle v letu 2001/2002 pokazala, da je v Sloveniji obseg programov za odrasle razmeroma velik, je ponudba

karstvo, fotografija kot medij pri računalniških predstavitev, spoznavanje ljudske glasbe, dražgoškega kruhka, arabščine in mažoretnega plesa, komunikacija v nepredvidljivih položajih, šola čustvene inteligence, podjetništvo za podeželske ženske, izobraževanje žensk za demokracijo, poslikava pisanic, hui chun gong - kitajska gibalna tehni-

zelo zadovoljni, saj njihove storitve uporablja vedno več ljudi. "Število dejanskih uporabnikov je v povprečju vsaj dvakrat večje od v statistiki zajetega števila. Med uporabniki naših storitev je vedno več tistih, ki iščejo najrazličnejše informacije, vendar jih ne evidentiramo kot člane, ker ne povprašujejo le po neformalnih oblikah učenja, ampak predvsem po možnostih formalnega, institucionalnega učenja, kot so tečaji, seminarji, šole in druge oblike rednega in dodatnega izobraževanja. Povprašujejo tudi po storitvah drugih informacijskih servisov, ki so namenjeni specifični populaciji, mladini, študentom, brezposelnim, upokojencem, ter iščejo kratke uporabne informacije povezane z vsakdanjim osebnim, poklicnim in socialnim življenjem, tipa 'kje-kdo-kaj-kako'. Telefonira nam veliko starih članov, ki iščejo ali ponujajo različne informacije, vse več pa je mladih, ki jih zanimajo trenutno izobraževanje in tečaji. Leta 2001 je ljubljanska Borza znanja imela 204 aktivne člane, 355 učnih del in 664 učnih povezav. Število dejanskih uporabnikov je v povprečju vsaj dvakrat večje od v statistiki zajetega števila." Lani so izmenjali več ko 10.000 informacij v več kot 18.000 učnih stikih. Želje tistih, ki iščejo znanje, so precej povprečne. Najpogosteje gre za jezikovne in računalniške tečaje ter tečaje osebne rasti. "Včasih pa člani prijavijo tudi precej nenavadne ponudbe. Imamo ljudi, ki učijo bruhanje ognja, vožnjo z monociklom, izdelovanje stenskih in talnih mozaikov, igranje afriških bobnov in plesanje flamenka. V tem hipu pa najbolj iščemo koga, ki bi se spoznal na sanskrt, pa tudi koga, ki bi znal igrati na bobne, potrebujemo. Povpraševanja je še vedno več kot ponudbe." Lani je povpraševanje zajemalo devetinšestdeset odstotkov, ponudba pa enaintrideset. To ponovno dokazuje, da zanimanje za dodatno izobraževanje v Sloveniji je. A na žalost to ni dovolj ...

Ovir, na katere naletijo odrasli, ki se želijo izobraževati, je še vedno preveč. Najpogosteje gre menda za splošno preveliko zaposlenost, pomanjkanje časa, časovno neprimernost izobraževanja, družinske obveznosti in preveliko zaposlenost na delovnem mestu. Kaj pa pravijo na "drugi strani"? "Ali sem zadovoljna z izobraževanjem odraslih? Na videz sta na vprašanje le dva možna odgovora - da ali pa ne. Vendar ni tako preprosto. V zadnjih letih je bilo veliko razlogov, da bi bil človek zadovoljen s položajem pri izobraževanju odraslih. Pripravljen je predlog nacio-

Razlike glede na spol so klasične; moški se raje vključujejo v tehnične zadeve, ženske zanima splošno izobraževanje.

med posameznimi regijami zelo neenakomerno razporejena. Največji delež ponudbe je v osrednji slovenski regiji, najbolj negativno stanje se že več let kaže v spodnje-posavski, zasavski in notranjskokraški regiji. Centralizacija dobiva vedno večje razsežnosti, ljudje na obrobju pa so ponovno prikrajšani za temeljno pravico - pravico do izobraževanja. To seveda vpliva na sestavo udeležencev v izobraževalnih programih. Zaposleni in sicer dobro izobraženi si laže privoščijo dodaten pouk, čeprav podatki kažejo, da ravno njim izobraževanje najpogosteje financirajo drugi ... Če so na dobrem položaju, laže pridejo do financiranja iz javnih sredstev. Znano je, da se dodatnega izobraževanja v največjem obsegu udeležujejo zaposleni in javnih storitvah in državni upravi, drugi pa si lahko dodatno izobraževanje privoščijo šele, ko so upokojeni. Če takrat že nimajo več denarja, imajo vsaj več časa. Razlike glede na spol so klasične; moški se raje vključujejo v tehnične zadeve, ženske zanima splošno izobraževanje. "Ponudba, kar zadeva izpopolnjevanje in usposabljanje za delo, je manjša, prevladujejo pa programi, ki nimajo javne veljave. Recimo voznik viličarja, usposabljanje za računovodjo, komercialista, knjigovodske storitve. Med programi za pridobitev izobrazbe prevladujejo srednješolsko poklicno izobraževanje za trgovstvo, strojništvo in gostinstvo. Največ pa je seveda splošnega neformalnega izobraževanja. To je zelo razvejeno in zajema vsebinsko raznolike programe za splošne potrebe in prosti čas. Struktura izobraževalnih programov je še posebej zanimiva, ker je največ jezikovnega in računalniškega izobraževanja, bogata pa je tudi ponudba s področja ročnih del, umetnosti in kulture, komunikacije in osebne rasti." Zaželeno so torej nenavadna znanja, ki pri delu navadno ne pridejo prav, so pa odličen ventil za odpravljanje posledic vsakdanjih stresnih situacij, kar blagodejno vpliva tudi na kariero: oblikovanje stanovanjskega interierja, amatersko lut-

ka ... Kot pravi Brenkova, manj zanimanja zbujeata kmetijstvo in ekologija, nobene izobraževalne ponudbe pa ni iz gasilstva, gozdarstva, gumarstva in krznarstva.

Borza znanja

Čeprav so raziskave pokazale, da Slovenci še vedno prisegamo na klasično učenje v obliki seminarjev in delavnic, se je organizirano samostojno učenje že dodobra razmahnilo. Nekaj možnosti ponujajo Centri za samostojno učenje, ki so primerno založeni z računalniško, avdio- in videoopremo, najbolj nenavadne stvari pa ponuja Borza znanja, eden izmed najzanimivejših projektov, ki jih je razvil Andragoški center. Projekt je nastal leta 1992 po idejni zasnovi ameriške ustanove The Learning Excange. Prvi slovenski Borzi znanja, ki domuje v Ljubljani, so se že dve leti pozneje pridružile sestrskeske borze v Mariboru, Novem mestu, na Koroškem, v Izoli, Murski Soboti in Škofji Loki. Njihovo delo temelji na načelu "each one teach one", to pomeni, da se v borzni bazi povezujejo najrazličnejši ponudniki in odjemalci, ki po navezavi stika poslujejo po svoje. "Delo z uporabniki zajema zbiranje, urejanje in posredovanje podatkov o učnih ponudbah in povpraševanju. Podatki o članih in znanjih, ki jih ponujajo ali iščejo, so evidentirani na vpisnih listih in v računalniški bazi, uporabnikom pa poskušamo pomagati še z drugimi viri informacij, s katalogom izobraževanja odraslih, z internetom, oglasniki. Komunikacija z uporabniki je najpogosteje telefonska, osebna ali pa tudi prek elektronske pošte," razlaga Edita Flegar iz matične borze. Po domače rečeno - sodeluje oziroma poučuje lahko vsak, ki kaj zna in želi to znanje prenesti še komu drugemu. Hkrati sam odloča o času, kraju in morebitni oddolžitvi ali ceni izobraževanja. To je, glede na to, kakšna je njihova izobraževalna ponudba, popolnoma sprejemljivo. Flegarjeva pravi, da so s stanjem ponudbe in povpraševanja

nalnega programa izobraževanja odraslih, več je raziskovalnih dejavnosti in projektov, več sredstev je bilo vloženih, kurikularna prenova ga ni obšla, vpeljujejo se nove oblike, ki jih odrasli radi sprejemajo. Kakor da je izobraževanje odraslih dobilo nov zagon. Pa vendar ... Izsledki raziskave o pismenosti so razkrili velike pomankljivosti v pisnih spretnostih odraslih, starih od šestnajst do petinšestdeset let. Večina prebivalstva - od šestdeset do petinšestdeset odstotkov - dosega le prvi dve ravni pismenosti na pet-stopenjski lestvici. Njihova udeležba v učenju in izobraževanju je komaj tretjinska, mi pa ne razmišljamo o spodbudah, ki bi odraslim odpirale možnosti, temveč zmanjšujemo sredstva in bolj ali manj repuščamo tiste najranjlivejše njihovi lastni pobudi. V takšnem položaju ne morem govoriti o zadovoljstvu ali nezadovoljstvu," pojasnjuje dr. Vida A. Mohorčič Špolar, direktorica Andragoškega centra, in ne skriva, da je takšen položaj dovolj dober razlog za resno zaskrbljenost. Nekaj tolažbe pa vendarle prinaša to, da se odrasli, vključeni v dodatno izobraževanje, ne grebejo za ocene, ampak za dejansko znanje. ■

Zlata skandinavski jama

Številne raziskave so pokazale, da imajo zanesljivo najboljše sisteme dodatnega izobraževanja na Finskem, Danskem, Švedskem, Norveškem in Novi Zelandiji, kjer je udeležba v programih okoli petdesetodstotna

Ana Jud

Strokovnjaki pravijo, da ne gre za kakšen poseben fenomen ali kakšne posebne metode šolanja. Skandinavske države gojijo pač dolgoletno tradicijo izobraževalne dejavnosti med odraslimi, k uspehu pa veliko prispevajo državne podpore, do katerih so upravičeni prebivalci vseh starosti. V Kanadi, na Nizozemskem, v ZDA, Avstraliji in italijansko govorečem delu Švice je udeležba v izobraževanju odraslih približno štiridesetodstotna, med države, ki imajo najslabše možnosti za razvoj dodatnega izobraževanja, pa se za zdaj uvrščajo Poljska, Portugalska, Madžarska in Čile, kjer je stopnja udeležbe nižja od dvajset odstotkov, ter Belgija, Češka in Irska, kjer udeležba nekoliko presega dvajset odstotkov. V to skupino se sicer uvršča tudi Slovenija. Sestava izobraževalnih programov v tujini je v grobem podobna naši. Na Finskem, Norveškem in v Italiji prevladuje neformal-



Italijanščina za začetnike na Danskem

no izobraževanje zaradi osebnih interesov, na Češkem pa tovrstnih težej ni zaslediti. Najpomembnejši viri financiranja so v tujini delodajalci, pred državo in samimi udeleženci. Pri tem je zanimiva opazka, da so delodajalci financirali izobraževanje več moškim kot ženskam. Razlog naj bi bil preprost; ženske šele v zadnjem času intenzivneje stopajo na trg dela. Samoplačništva je največ v državah, kjer je dodatnega

izobraževanja najmanj. Zanimive podatke je pokazala tudi anketa, s katero so strokovnjaki želeli ugotoviti, kaj ljudi najbolj spodbudi k vključitvi v ponovno izobraževanje. V vseh državah, razen na Češkem, so bili glavni pobudniki za šolanje kar anketiranci sami, sledile so poklicne in zakonske zahteve, velik pomen pa so imele ožje referenčne skupine, spodbude prijateljev in družinskih članov. ■

Še vedno številni problemi okrog izobraževanja odraslih v Sloveniji

Sploh vemo, kaj potrebujemo?

Kljub nekaterim korakom izobraževanje odraslih pestijo težave, od denarja do programov ter vizije nasploh

V zadnjih nekaj letih je bilo na področju izobraževanja odraslih veliko narejenega, a še zmeraj premalo, vsaj kar zadeva dostopnosti, je včeraj strokovnemu svetu za izobraževanje odraslih sporočila Jasna Dominko Baloh, predsednica združenja izobraževalnih institucij.

In katera so po mnenju Balohove odprta vprašanja okrog izobraževanja odraslih? Kar nekaj jih je. Pomanjkljiva je razvojna in raziskovalna infrastruktura. Razen Andragoškega centra (ACS) ni nobenih razvojnih središč, ki bi ugotavljala nove potrebe in programe po regijah, pravi Jasna Baloh. Dodaja, da ministrstvo za šolstvo, znanost in šport ne sofinancira razvoja v izobraževanju, prav tako pa se premalo razvijajo nove metode in oblike dela v izvajalskih organizacijah. Kar zadeva spremljavo izvajanja programov, manjka enotna informacijska baza, letno pa se ne spremlja izvajanje izobraževalnih programov v Sloveniji v celoti. Jasna Baloh še trdi, da ni razvitega temeljitega sistema dopolnjevanja znanj andragoških delavcev, s čimer bi izboljšali kakovost in lažje uvedli novosti.

Sicer pa je s strani združenja kar nekaj pripomb padlo še na financiranje. Balohova je omenila premajhen proračunski delež ter nekatere nove prioritete znotraj pristojnega ministrstva, ki so pomenile ukinitve sofinanciranja razvojnih nalog pri izvajalcih in sofinanciranje izključno projektov ACS-ja. Jasno Baloh med drugim še moti prevelika centralizacija sofinanciranja razvojnih projektov, pomanjkanje analize uvajanja normativov in standardov in zamujanje ministrstva s podeljevanjem koncesij; pogrša pa denimo operativni odbor za usklajevanje politike in ciljev

izobraževanja, bolj spodbujevalno davčno politiko in redna srečanja izobraževalnih ustanov. Sicer pa še ocenjuje, da država ne spodbuja ustanavljanja ustanov za izobraževanje odraslih in večanja ponudbe programov v regijah, kjer je izobrazbena struktura najnižja in kjer je odstotek brezposelnosti najvišji.

Strokovni svet pa se je včeraj seznanil že z drugo pobudo za povečanje proračunskega deleža, namenjenega izobraževanju odraslih. Pred časom sta ga poslanskim skupinam poslala predsednik sveta dr. Lojze Sočan in direktorica ACS dr. Vida Mohorčič Špolar. V pobudi sta zapisala, da bi morali letno povečati obseg tovrstnega izobraževanja za najmanj 3.500 do 4.000 zaposlenih, kar bi zahtevalo okrog 500 milijonov tolarjev. Čimprej pa začeti dosegati cilje nacionalnega programa izobraževanja odraslih, ki čaka na vladno obravnavo. Navedla sta tudi nekaj podatkov, ki na primer kažejo, da se večina odraslih prebivalcev pri nas (70 odstotkov) po končanem šolanju ne vključuje več v tovrstne programe. In še, da je med zaposlenimi 55 odstotkov takih, ki nimajo končane 4-letne srednješolske izobrazbe, samo odstotek teh pa se vključuje v izobraževanje za pridobitev izobrazbe.

Petra Zemljič

Izobražuje se 147.291

V Sloveniji imamo tačas 176 izvajalcev tovrstnega izobraževanja (Ljudske univerze, druge specializirane organizacije in enote pri šolah), od teh jih je največ v Ljubljani, sledijo Maribor, Celje in Domžale. V 12.356 programih se izobražuje 147.291 odraslih ob neupoštevanju tistih, ki se izobražujejo v podjetjih, voznških šolah in drugih organizacijah.

»Adijo, Nebesa«

Udeleženci programa PUM so pripravili gledališko igro Šestdeset odstotkov jih nadaljuje šolanje ali gre v službo

Ljubljana – Adijo, Nebesa so mentorji in udeleženci programa Projektnega učenja za mlade (PUM) naslovili poldrugo uro trajajočo gledališko igro, ki so sinoči uprizorili v Menzi pri Koritu na Metelkovi. Ta odrska postavitev je letošnji projekt fantov in deklet, vključenih v neformalno obliko izobraževanja, ki naj bi jim v tem letu, ko ne hodijo niti v šolo niti v službo, pomagala odločiti se, kako naprej.

Devetindvajset mladih, ki so iz različnih razlogov prekinili šolanje, preden so pridobili izobrazbo, je sodelovalo pri pripravi gledališke predstave, v kateri se prepletajo igra, pesmi, ples. »Vsak je napisal besedilo za svojo vlogo, skupaj smo jih povezali v celoto. Sešili smo si kostume, pripravili scenografijo, dogajanje spremlja glasba v živo. Kdor ne sodeluje na odru, skrbi za luči in rekvizite ali pa je prispeval svoj delež k oblikovanju plakatov in letakov,« je razložila **Mojca Fajdiga**, ena od štirih mentoric, ki pri Zavodu TIN dela s fanti in dekleti pri programu Projektnega učenja za mlade.

Kljub ustvarjalnemu trudu, ki so ga vložili v projekt, je učenje še vedno njihova prva skrb. »Večina udeležencev opravlja srednjo šolo z izpiti ali se zdaj vpisuje na srednjo šolo, nekaj se jih pripravlja na maturo. Vsi morajo biti navzoči vsak delavnik od 9. do 14. ure, nikogar ne pustimo, da bi zgolj sedel in ne bi nič počel,« pravi Fajdigova.

Letošnji pumovci, kakor kličejo sami sebe, so že četrta generacija, vključena v neformalni način izobraževanja, ki so ga za pomoč mladim zasnovali pri Andragoškem centru Slovenije v Ljubljani. Od zavoda za zaposlovanje dobivajo pomoč, ki znaša 60

odstotkov bruto zjamčenega osebnega dohodka. Program finančno podpirata še šolsko ministrstvo in urad za mladino pri mestni občini Ljubljana.

V Slovenji poteka program PUM v osmih krajih. »Po nekaterih podatkih približno tretjina mladih v vsaki generaciji predčasno zapusti redno šolanje. Približno šestdeset odstotkov tistih, ki pridejo k nam – tu so lahko največ eno leto – nadaljuje šolanje ali si najde zaposlitev, štiri desetine pa ne. Glede na to, kakšna populacija se vključuje, se nam to zdi dokaj dobro,« meni Mojca Fajdiga.

Barbara Hočevar



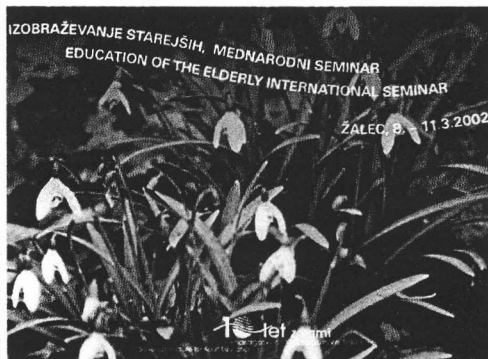
Foto Simon Janevski

Vsak je odigral svojo vlogo – Predstavo Adijo, Nebesa, pri kateri je na odru, ob njem ali za njim sodelovalo 29 mladih udeležencev programa Projektnega učenja za mlade, je režiral Lado Rot, študent visoke šole za socialno delo.

Izobraževalci odraslih se želijo bolje povezati

Okoli trideset udeležencev iz evropskih držav (ob Sloveniji še iz Nemčije, Nizozemske, Avstrije, Hrvaške, Madžarske, Poljske, Romunije, Rusije in Jugoslavije) je minuli konec tedna v Žalcu sodelovalo na mednarodnem seminarju o izobraževanju starejših; organizirali so ga Andragoški center Slovenije (ACS), Inštitut za mednarodno sodelovanje Nemška zveza ljudskih univerz in občina Žalec. Kot je povedala **Metka Rečnik** z ACS, so Žalec izbrali zato, ker je ta občina izrazito naklonjena izobraževanju odraslih. Na seminarju so predstavniki vseh držav podali krajša poročila o položaju starejših ter o ukrepih in možnostih za izobraževanje te populacije v svoji državi, v skupinah pa so udeleženci govorili tudi o izobraževanju starejših zaposlenih in zaposlenih, ki so na prehodu v upokožitev, ter o izobraževanju za tretje življenjsko obdobje. Med drugim so ugotovili, da so ljudje, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih v različnih državah, med seboj premalo povezani: premalo je informacij, literature in izobraževanja ter medsebojne komunikacije. Udeleženci seminarja so sklenili, da se bodo vsaki dve leti srečevali na strokovnih srečanjih, ustanovili pa bodo tudi virtualni forum in izdajali skupne publikacije in organizirali skupna izobraževanja. Porodilo se je tudi nekaj zamisli o skupnih projektih za izobraževanje in izmenjavi informacij med državami, ne glede na to, ali ležijo v vzhodnem ali zahodnem delu Evrope. **(If)**

Novo znanje dobrodošlo tudi po 45. letu



Zvončki, nezmotljivi znanilci pomladi, so pokrili dobršen del slovenskih logov, strokovnjake in organizatorje izobraževanja odraslih pa so priklicali v Žalec, kjer je bil od 8. do 11. marca mednarodni seminar, posvečen vlogi izobraževanja v pred- in poupokojitvenem obdobju.

MEDNARODNA RAZSEŽNOST SEMINARJA

Mednarodnega strokovnega srečanja v Žalcu se je udeležilo približno 30 strokovnjakov iz osmih držav: Avstrije, Hrvaške, Jugoslavije, Madžarske, Poljske, Romunije, Rusije in Slovenije. Poleg Inštituta za mednarodno sodelovanje nemške zveze ljudskih univerz (Institut für internationale Zusammenarbeit des deutschen Volkshochschulverbandes - IIZ/DVV) iz Bonna, ki je dogodku zagotavljal organizacijsko in idejno ozadje, sta pri pripravi in izvedbi seminarja sodelovala Andragoški center Slovenije (ACS) iz Ljubljane in občina Žalec.

ZAKAJ PRAV ŽALEC?

Organizatorji srečanja so se odločili, da pomemben mednarodni dogodek pripravijo v Žalcu, ker so želeli to občino udeležencem predstaviti kot okolje, v katerem je za izobraževanje odraslih zgledno poskrbljeno.

Žalsko županstvo je posebno naklonjeno izobraževanju starejših in ga tudi denarno podpira. Univerza za tretje življenjsko obdobje v Žalcu resda deluje šele tretje leto, vendar ima že prav lepe uspehe, število študentov se povečuje in ponudba programov je čedalje bogatejša. Občina je poleg tega ustvarila zgleden model partnerskega sodelovanja, namenjenega reševanju primanjkljajev v izobrazbi, zaposlovanju, samozaposlovanju, informiranju in svetovanju. Tu se potrjuje trditev sodelujoče slovenske strokovnjakinje dr. Dušane Findeisen, lanske dobitnice državne nagrade za izobraževanje odraslih, da je pomembno, da se vsaj v začetku za izobraževanje starejših zavzamejo tisti, ki imajo družbeno moč.

VZGOJA ZA SPREMEMBE

Po napovedih (upoštevajoč EUROSTAT) naj bi se v Evropi delež prebivalstva, starejšega od 60 let, v prihodnjih štiridesetih letih povečal s sedanje petine (21 odstotkov) na tretjino (33 odstotkov). Gre za velik del populacije, ki se ji po upokojitvi ali s prenehanjem opravljanja plačanega dela družbena vloga povsem spremeni, zato bi morali biti ljudje na spremembe pripravljeni. Izobraževanje odraslih po 45. letu naj bi bilo torej namenjeno predvsem vzgoji za prilagajanje spremembam.

Udeleženci seminarja so se posvetili predvsem štirim izobraževalnim področjem:

- **izobraževanju starejših, še zaposlenih ljudi,** starejših od 45 let (ločnica, ki bo pomenila čas prehoda in s tem priprav na spremembe, naj bi se v prihodnje približala 40. letu);
- **predupokojitvenem izobraževanju,** namenjenem usposabljanju za prehod iz enega v drugo obdobje, kjer moramo upoštevati vlogo dela in drugih dejavnosti, možnosti za polnovredno življenje v tem obdobju, potrebo po sociološko-gerontološkem študiju in raziskavah, vprašanje produktivnega staranja, »odvzem« oziroma spreminjanje identitete ob upokojitvi ter upokojitev kot izziv oziroma začetek prihodnosti;
- **izobraževanju za tretje življenjsko obdobje:** potrebujemo novo politiko o staranju, strategijo za reševanje vprašanj ostarevanja vasi ter zavestno in odgovorno spreminjanje vrednot (na primer, spoštovanje drugačnosti, vključujoč starost in invalidnost, ustrežnejše vrednotenje znanja ...);
- **medgeneracijskem izobraževanju,** ki naj zajame vse generacije in jih usposobi za sodelovanje na različnih ravneh (tudi starejših s starejšimi), za menjavo znanj in izkušenj pa tudi uslug (starejši so najštevilnejša ciljna skupina za prostovoljsko delo).

MEDSEBOJNO SPOZNAVANJE

Osrednje teme bi lahko bile v prihodnje področja skupnih projektov ali drugih oblik sodelovanja med udeleženci seminarja, saj so se ga udeležili predstavniki inštitutov, univerz, ljudskih univerz, nevladnih in drugih organizacij, ki jim je skrb za izobraževanje odraslih vsakdanja naloga. Tokrat so izmenjali izkušnje in razpravljali o organiziranosti izobraževanja starejših v sodelujočih državah, kar je pomembno za medsebojno spoznavanje in navezovanje stikov.

Nove poglede so odpirali gostujoči strokovnjaki Dr. Dušana Findeisen iz Ljubljane, Jumbo Klerq z Nizozemske, dr. Tošia Ohsaka z inštituta za izobraževanje pri Unesco v Hamburgu in dr. Michael Knaufl iz Nemčije.

NAČRTI ZA PRIHODNOST

Poročila predstavnikov sodelujočih držav so dala zanimiv pogled na zastavljena vprašanja (kakšen je v državi položaj starejših, kakšna je razvitost izobraževanja starejših, kaj prispeva posamezni udeleženec ali organizacija, ki ji pripada, k izobraževanju starejših, katere oblike izobraževanja starejših so pri njih že razvite in



Občina Žalec, je priredila udeležencem čudovit sprejem z ogledom rimske nekropole v Šempetru.

kaj načrtujejo). Vsem je bila skupna ugotovitev, da demografska gibanja napovedujejo povečan delež prebivalstva, starejšega od 60 let. Povsod je zelo malo ali nič (Slovenija je tu svetla izjema) organiziranih oblik izobraževanja starejših. Najpogostejša oblika je univerza za tretje življenjsko obdobje, priljubljeni so tečaji in krožki ter izobraževalne dejavnosti v klubih upokojencev. V Sloveniji deluje 28 univerz za tretje življenjsko obdobje, ki jih obiskuje več kot 17.000 študentov. Na Hrvaškem je doslej zaživela le ena; deluje v Zagrebu in dobro sodeluje z ljubljansko.

V državah na prehodu so propadle mnoge stare vrednote, novim pa starejši ne zaupajo. Izobraževanja, povezanega s stroški, si tudi ne morejo privoščiti, saj znaša, denimo, povprečna pokojnina v Rusiji le 30 evrov, medtem ko živijo v Srbiji in Črni gori tako rekoč vsi upokojenci v revščini. Pri načrtovanju razvoja izobraževalnih dejavnosti bo okoliščine vsekakor treba upoštevati.

Udeležencem seminarja bi bilo v veliko oporo, če bi bili bolj povezani, če bi se pospešila mednarodno sodelovanje in pretok informacij, zato so sklenili:

- ustanoviti mednarodni forum za izobraževanje starejših (v obliki srečanj, predvidoma vsako drugo leto in v virtualni obliki (oblikovali naj bi lastno spletno stran, posredovali podatke o zanimivih publikacijah, temah, strokovnjakih ...);
- občasno naj bi izdajali samostojne publikacije; prva bo zbornik prispevkov in poročil sodelujočih na seminarju v Žalcu;
- pripravili bodo načrt prihodnjih bilateralnih projektov, študijskih obiskov, izobraževanj in izmenjave programov.

Življenje mora postati duhovno bogatejše tudi v državah na prehodu in prizadevanja za kakovostnejše življenje starejših gotovo ne bodo ostala brez sadov.

METKA REČNIK, SLAVICA BORKA KUCLER

Mednarodni dan knjig za otroke

Več branja za boljšo pismenost

Raziskava o bralni pismenosti – Več kot polovica osnovnošolcev sodeluje v bralni znački – Opismenjevanje z računalnikom – Slabša pismenost odraslih

Ljubljana – Ob mednarodnem dnevu knjig za otroke naj bi ministrstvo za šolstvo včeraj na tiskovni konferenci predstavilo podatke o mednarodni raziskavi bralne pismenosti učencev, starih 9 in 10 let. **Obljubljenih podatkov za slovenske šolarje ni bilo, Marjeta Doupona-Horvat s Pedagoškega inštituta v Ljubljani je namreč dejala, da bodo rezultati znani šele aprila 2003, ko bo raziskava končana.**

V raziskavi je sodelovalo 35 držav s 150 šolami (slovenskih učencev je bilo skoraj 3000). Podobna raziskava je bila pripravljena že pred 10 leti in slovenski šolarji se takrat niso dobro odrezali. Po besedah **Marjete Doupona-Horvat** šolske institucije veliko pričakujejo od nove raziskave tudi zato, ker so v njej sodelovali tudi starši. Osnovni namen raziskave je odkriti stanje bralne pismenosti med tretješolci.

Ministrica **Lucija Čok** pravi, da »v Sloveniji nimamo nepismenih otrok, vseeno pa so raziskave o bralnih sposobnostih dobrodošle, zlasti zato, ker so podatki o slabi pismenosti odraslih Slovencev skrb zbuja-

joči.« V prihodnosti največ pričakuje od nastajajočega programa razvoja bralne kulture in ciljno raziskovalnih projektov (CRP), ki jih sofinancira ministrstvo. Gre za študije in projekte o razvoju bralnih zmožnosti z bralno značko, razvoju bralnih in sporazumevalnih kompetenc za otroke s posebnimi potrebami, rehabilitacijskemu besednjaku za razumevanje bralnih besedil, analizi pogojev za razumevanje pripovedovalnih in razlagalnih besedil, projekt učenja slovenščine na daljavo in večjezična pismenost. Ministrica je posebej poudarila pomen bralne značke, edinstvenega projekta v Evropi.

Bolj kot pismenost šolarjev je problematična funkcionalna (ne)pismenost odraslih. Dr. **Livija Knaflič** z Andragoškega centra Slovenije (ACS) je predstavila že stare podatke o mednarodni raziskavi pismenosti odraslih, ki je pokazala, da so Slovenci med 16. in 65. letom starosti na evropskem

repu. Še najbolj pismeni so mladi med 16. in 25. letom starosti; po njenem zato, ker se še šolajo ali pa so izobraževanje šele zaključili in imajo sveže znanje. Kakor je dejala, odrasli Slovenci niso kos sodobni informacijski tehnologiji. Med načrti za izboljšanje razmer je omenila projekt družinske pismenosti in druge dejavnosti ACS, konkretnih ukrepov za izboljšanje besedilnih in računskih spretnosti pri odraslih pa še ni mogla navesti.

Aleš Čakš

Med najmnogičnejšimi akcijami, ki mlade spodbujajo k branju, je bralna značka. Projekt, v katerem sodelujejo vse slovenske šole in 55 odstotkov učencev, teče že 41 let, doslej pa je bronaste, srebrne in zlate bralne značke prejelo milijon in pol mladih bralcev, tudi otrok v vrtcih. V Cankarjevem domu so včeraj podelili tradicionalna priznanja osmošolcem, ki so od prvega razreda do konca osnovne šole sodelovali v bralni znački. V osnovnih šolah pa že več let poteka tudi Medvedek, podprojekt računalniškega opismenjevanja, ki vzpodbuja učence k branju knjig.

Šolska ministrica o pismenosti ob mednarodnem dnevu knjige

Za višjo raven pismenosti

V ministrstvu za šolstvo, znanost in šport pripravljajo strateški program za razvoj in spodbujanje bralne kulture

Ob včerajšnjem mednarodnem dnevu knjige za otroke je na pomen pismenosti in bralne kulture opozorila tudi dr. Lucija Čok, ministrica za šolstvo, znanost in šport. Povedala je, da pripravljajo program razvoja bralne kulture in predstavila projekte, ki na ministrstvu že tečejo in prav tako spodbujajo pismenost, kot so Bralna značka, računalniško opismenjevanje in projekt Medvedek.

Vabilo na novinarsko konferenco je obetalo tudi predstavitev rezultatov mednarodne raziskave o bralni pismenosti, vendar je Marjeta Doupona Horvat s Pedagoškega inštituta povedala le to, da so v njej sodelovale slovenske osnovne šole in da bodo rezultati pred-

stavljeni prihodnje leto. Raziskava meri in interpretira bralno pismenost 9- in 10-letnih otrok, sodelujejo pa tudi starši, učitelji in ravnatelji. Sodelovalo je tudi 150 slovenskih osnovnih šol, ki pa naj bi rezultate o svojem uspehu dobile še pred koncem tega šolskega leta.

Pred štirimi leti so z mednarodno raziskavo 'merili' pismenost odraslih. Dr. Livija Knaflič iz Andragoškega centra Slovenije, je včeraj predstavila nekaj rezultatov te raziskave in povedala, da je kar 77 odstotkov odraslih pod mednarodnim povprečjem, kar ne pomeni, da so nepismeni, temveč da jih toliko ni kos sedanji stopnji informacijskih tehnologij. Kot je povedala, imajo na raven pismenosti pomemben vpliv

stopnja izobrazbe, dostop do informacijske tehnologije in izobrazba staršev. Najboljše rezultate na testu pismenosti je dosegla populacija med 16 in 25 letom, saj se jih večina še izobražuje. "Podatki so pokazali, da je treba podaljševati obvezno oziroma redno izobraževanje, ki bi trajalo vsaj 12 let," je povedala Knafličeva in dodala, da se bolj izobraženi starši več ukvarjajo s svojimi otroki, manj izobraženi pa so povedali, da bi se radi več, a ne vedo kako. Na podlagi teh ugotovitev v Andragoškem centru razvijajo razne programe družinske pismenosti. Dr. Čokova je dodala, da bodo prav zaradi takšnih rezultatov še večji poudarek namenili projektom za izboljšanje ravni pismenosti.

Branka Bezjak

Obisk angleške sejalke bralnega virusa

Danes prihaja na povabilo Mance Košir, animatorice študijskih bralnih krožkov Beremo z Manco Košir na obisk v Ljubljano **Rachel Van Riel**, direktorica inštituta *Opening the Book* iz Velike Britanije, o kateri smo poročali v januarskih Književnih listih. Danes bo od 10. do 16. ure predavala mentorjem študijskih krožkov

Beremo z Manco Košir in v prostorih Andragoškega centra vodila delavnice o tem, kako vključiti branje v vsakdanje življenje, kako se pogovarjati o knjigah in postaviti bralca v središče dogajanja, jutri bo s poslancem in pisateljem Tonetom Parljičem obiskala slovenski parlament in opozorila na pomembnost dvigovanja bralne kulture, popoldne pa bo v Knjižnici Bežigrad predavala članom Bralnega društva. V sredo dopoldne se bo v Knjižnici Otona Župančiča, ki je z Andragoškim centrom pripravila njen obisk, srečala z animatorji bralne kulture, popoldan se bo udeležila še zasedanja Pen na Bledu.

Pripravili so vodnik po socialnovarstvenih pravicah

Območna organizacija ZSSS v Podravju je sredi prejšnjega tedna pripravila novinarsko konferenco, na kateri so predstavili delo študijskih krožkov. Še zlasti podrobno so predstavili delo študijskega krožka o socialnih pravicah delavcev, v okviru katerega so pripravili brošuro Vodič po socialnovarstvenih pravicah.

Letos so pripravili pet študijskih krožkov

Uvodoma je sekretarka območne organizacije ZSSS v Podravju Vekoslava Krašovec pojasnila, da v območni organizaciji sistematično organizirajo študijske krožke že od leta 1995, saj je praksa pokazala, da je to ena najbolj učinkovitih oblik usposabljanja sindikalnih zaupnikov. Od leta 1995 do leta 2001 so organizirali študijske krožke Soupravljanje, Kako postanem uspešen sindikalni zaupnik, Socialno partnerstvo v gospodarskih družbah, Reševanje konfliktov v podjetju, Sindikat na delu, Naloge sindikatov pred vstopom v Evropsko unijo, Beležimo in ohranjajmo naše delo in Starejši delavci med teorijo in prakso. V sezoni 2001-2002 pa so Svobodni sindikati v Podravju organizirali krožke: Pravice delovnih invalidov, Delovna razmerja po novem, Prost pretok delovne sile, zaposlovanje tujcev in dnevni migranti, Poti iz brezposelnosti in Vodič po socialnovarstvenih pravicah. Usposabljanje v študijskih krožkih financira Andragoški zavod Republike Slovenije v okviru projektov vseživljenjskega učenja.

Po besedah Krašovčeve imajo študijski krožki tri cilje: skozi delo v krožkih se sindikalni zaupniki usposabljujejo, poleg tega pa vsak kro-

žek naredi tudi kaj koristnega za člane sindikata. Ne nazadnje pa se z delom v študijskih krožkih krepi tudi medsebojno zaupanje med člani sindikata. Študijski krožki ZSSS v Podravju so letos v celoti izpolnili vse tri cilje, za kar gre zahvala tudi njihovi voditeljici **Mariji Eraković** in mentorjema **Dušanu Detičku** in **Miri Žličar**.

Delavci premalo poznajo svoje socialne pravice

Na novinarski konferenci so predstavili delo študijskega krožka Vodič po socialnovarstvenih pravicah. Mentorica **Marija Eraković** je povedala, da so v njegovem delu sodelovali **Darinka Auguštiner** (Splošna bolnišnica Maribor), **Dušan Ferenc** (Felpt), **Marija Kos** (Vinag), **Branko Medik** (Mariborska livarna Maribor), **Sebastijan Pešič** (JP Toplotna oskrba), **Cilka Popovič** (Vinag), **Majda Primožič** (Mariborska knjižnica), **Doroteja Tratnik** (Osnovna šola Ludvik Pliberšek) in **Lidija Vamberger** (Florina).

»Program dela študijskega krožka smo si zastavili tako, da bi se podrobneje seznanili s pojmi: kaj so socialne pravice; kako so se razvijale skozi stoletja; kakšne pravice imajo drugod po svetu; kje so zapisane; ali so se posamezne socialne pravice zmanjševale po letu 1990; kako lahko uveljavimo posamezne pravice in kako ravnati ob njihovem kršenju; kako naj sindikalni zaupnik pomaga članom pri uveljavljanju socialnih pravic in podobno,« je pojasnila Erakovićeva. »V času učenja v študijskem krožku pa smo spoznali, kako obsežno in zahtevno je področje, ki ga proučujemo. Ker je različnih pravic veli-



Študijske krožke v Podravju vodi Marija Eraković, ki se je morala za to nalogo posebej usposobiti.

ko, ker so poti do njih zahtevne in tudi zaradi hitro spreminjajoče se zakonodaje je nemogoče izdelati popoln vodnik po socialnovarstvenih pravicah, ker bi bila brošura debelejša kot telefonski imenik, pa še aktualna bi bila samo kakšen mesec ali dva.

Člani študijskega krožka so pri svojem delu ugotovili, da člani sindikata in delavci nasploh premalo poznajo svoje pravice. Ker zanje ne vedo, jih ne morejo niti izkoristiti. Različne službe in uradi delavcem samo odgovarjajo na vloge, ne dajejo pa jim podrobnejših informacij oziroma »instrukcij« o njihovih pravicah. Če delavec ne ve, da mu neka pravica pripada, zanj niti ne zaprosi. Zato morajo sindikati storiti, kar je v njihovih močeh, da bi delavce celovito informirali tudi o njihovih socialnih pravicah.

Po besedah Krašovčeve v območni organizaciji ZSSS člane, ki se zatekajo k njim po pomoč, obravnavajo celovito. Temeljito jih povprašajo o socialnih razmerah v družini, nato pa opozorijo na pravice, ki jih imajo, in jih napotijo na ustrezne ustanove in zavode, kjer te pravice lahko uveljavljajo.

Zagotovo bo k informiranosti delavcev o socialnih pravicah veliko prispevala tudi brošura Vodič po socialnih pravicah, ki so jo izdelali krožkarji. Brošura, izdali so jo v 150 izvodih, bo predstavljena tudi na internetu. Obravnava zgodovinski razvoj socialnih in človekovih pravic, še zlasti podrobno pa so obdelane pravice iz pokojninsko-invalidskega zavarovanja, zavarovanja za primer brezposelnosti in zdravstvenega zavarovanja. Navedene so tudi pravice, ki upravičencem pripadajo po zakonu o socialnem varstvu. Brošura prinaša nekatere novosti na področju delovnopравни zakonodaje in reševanja sporov. Člani študijskega krožka so v njej objavili tudi vprašanja, ki so jih zastavili predsedniku ZSSS Dušanu Semoliču in njegove odgovore nanje te naslove vseh ustanov in zavodov v Podravju, v katerih lahko upravičenci uveljavljajo svoje socialne pravice. Lična brošura bo v veliko pomoč sindikalnim zaupnikom v podjetjih in koristno branje vsem zaposlenim in brezposelnim, še zlasti pa tistim v tiski.

T.



Na novinarski konferenci so predstavili delo petih študijskih krožkov.

Kotiček za zdravje

Ureja: prim. mag. Dušan Repovš

Naš naslov: ČZD Kmečki glas
KOTIČEK ZA ZDRAVJE
1001 Ljubljana, p.o. 47



Nikoli ni prepozno ZA IZOBRAŽEVANJE

Te dni sem prejel pomembno sporočilo Andragoškega centra Slovenije, ki vsestransko spodbuja in razvija različne oblike izobraževanja odraslih; tako je tudi spodbudil delo Univerze za tretje življenjsko obdobje. Ker smo tudi v našem uredništvu trdno prepričani o pomenu vse življenjskega učenja, prav radi povzemamo bistveno:

Kakšne so možnosti za izobraževanje odraslih v obdobju 2002–2003? Koliko so obiskane različne oblike izobraževanja odraslih, ni odvisno le od kakovosti in dostopnosti ponudbe, temveč tudi od obveščenosti tistih, ki jih to zanima, o možnostih, katere so na voljo.

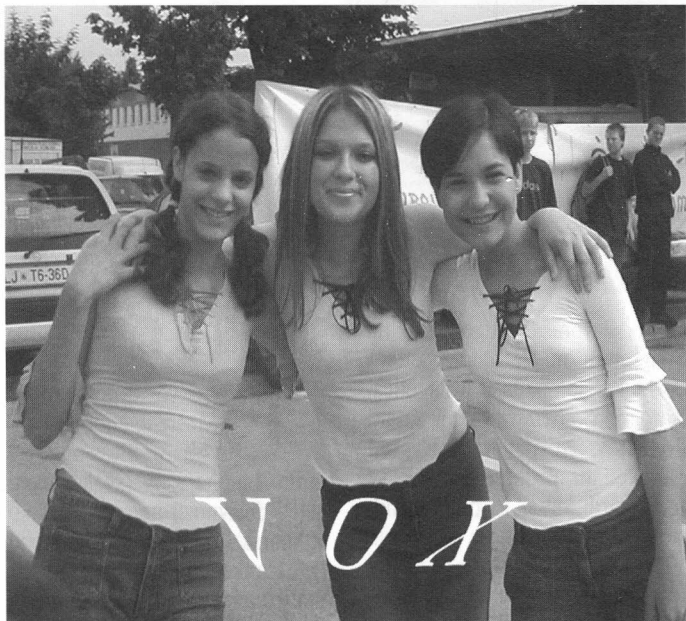
Tiskani pregled »Izobraževanje odraslih v Sloveniji - izvajalci in programi« je bil nekaj let na voljo v vseh knjižnicah, območnih zavodih za zaposlovanje in svetovalnih oziroma informacijskih središčih. Zaradi pomanjkanja sredstev ga žal letos ne bo v takšni obliki. Vendar pa bo od letošnjega septembra na voljo elektronska različica na spletni strani Andragoškega centra Slovenije (www.acs.si/prehled).

Vse ustanove, podjetja, društva in druge izvajalce najrazličnejših oblik izobraževanja (programi za pridobitev izobrazbe, licence ali kvalifikacije; študijski krožki, seminarji, tečaji, predavanja, strokovna srečanja, svetovanje ...) Andragoški center Slovenije vljudno vabi, da do 26. julija 2002 brezplačno predstavijo svojo ponudbo na tem spletu. V pisni ali elektronski obliki zbrane podatke bodo lahko s pridom uporabili radovedni in znanja željni posamezniki, pa tudi ustanove in svetovalna središča kot pomoč pri kakovostnejšem obveščanju in usmerjanju odraslih v izobraževanje.

Vsi ti podatki so seveda na voljo vsem, ki se zanimajo za kakršno koli obliko izobraževanja tudi na naslovu Andragoškega centra Slovenije, Šmartinska cesta 134 a, p. p. 4122, 1001 Ljubljana (tel. 01/584 25 60 – tajništvo).

Dušan Repovš, urednik Kotička

Študijski krožki Društva Interes



Slika je nastala v okviru študijskega krožka

Študijski krožki so tista oblika neformalnega učenja, ki je najbližja življenju. So oblika neformalnega učenja, v kateri se zbirajo ljudje, ki se želijo nečesa novega naučiti o določeni temi, se družiti in narediti nekaj koristnega za svoj kraj in druge ljudi.

Študijski krožki so razširjeni že po celi Sloveniji in predstavljajo način spodbujanja predvsem tistih ljudi, ki se redkeje udeležujejo standardnih oblik izobraževanja. So priložnost za učenje, druženje in aktivnosti v družbi. Njihov cilj je promocija znanja, ki ga potrebujemo za razvoj, in dejavno vključevanje v sodobno družbo ter spodbuda za osebni razvoj posameznikov.

Delo v krožku je zasnovano na okvirih, ki jih podpira Andragoški center Slovenije (ACS) in temelji na skandinavskem vzorcu, saj od tam izhaja zamisel o tovrstnem načinu pridobivanja znanj.

V šolskem letu 2001/02 so pri Društvu Interes potekali trije dobro obiskani

študijski krožki. Zaradi premišljenega programa so bili zanimivi in poučni. Krožek, ki se je ukvarjal z modeliranjem, si je za podporno vsebino izbral matematiko. Modeliranje je pojem, ki izvira iz nevrologističnega programiranja. To je proces, ki odkriva vzorce vedenja in izkušenj ter jih opisuje na način, ki nam pomaga razumeti, kako pripeljejo do cilja, odkriva najbolj učinkovite načine za njihovo uporabo in ustvarja model za posredovanje vzorcev drugim ljudem. Pri modeliranju je treba upoštevati celoten sistem interakcij, ki spodbuja, okrepi in vpliva na določen fenomen ali proces. Pri strategijah matematikov je treba upoštevati, da enake rezultate lahko doseže le sistem, ki vsebuje vse ključne elemente in ima enake odnose med elementi. Matematika je kompleksna kognitivna veščina. Potrebno se je naučiti simbolov, povezati te simbole z realnim svetom ter na koncu še relacije med temi elementi. Ker so prepričani pomemben del, ki prispeva k veselju do ukvarjanja z matem-

atiko, pogledimo še nekaj izjav, ki so jih dali ljudje, ki so imeli matematiko radi ter z njo nimajo problemov.

"Pri matematiki imam raje tiste dele, za katere vem kje in za kaj jih lahko uporabim; rad imam matematiko zato ker je 1+1 vedno enako 2, za razliko od nekaterih drugih področij, kot npr. umetnost, kjer je vedno lahko tako ali drugače. Rad rešujem probleme." Na nivoju identitete smo našli več ali manj pričakovano samopodobo. Večinoma so matematiki sebe ocenjevali na dva načina: matematiki, ki so v preteklosti imeli uspehe (tekmovanja, ocene...) in se zdaj ne ukvarjajo intenzivno z matematiko, sebe doživljajo kot talentirane in sposobne, čeprav imajo na določenih področjih luknje v znanju. Prepričani so, da bi lahko ob določenih pogojih, hitro prišli na prejšnji nivo znanja ali osvojili novo. Tisti matematiki, ki se aktivno ukvarjajo z matematiko, se imajo večinoma za dobre matematike. Seveda so manjše razlike, odvisno od tega, s kom se primerjajo, kakšne poklicne uspehe imajo itd.

Drugi študijski krožek se je ukvarjal s preučevanjem in uporabo digitalnih medijev. Ker je to obsežno področje, so se udeleženci na prvem srečanju odločili, da se bodo posvetili predvsem digitalni fotografiji. Tehnika se zdaj intenzivno razvija. Včasih je bil za fotografijo potreben fotoaparar, nekaj znanja o delovanju le-tega ter malo sreče,

da je bila primerna osvetlitev. Ko so bili zajeti vsi ti dejavniki, je delo dokončal fotostudio, saj se navadno nismo imeli časa in volje ukvarjati z razvijanjem in izdelavo slik. Danes, v dobi računalništva, pa lahko marsikatero na terenu neugodne pogoje pri fotografiranju izboljšamo prav z znanjem računalništva.

Tretji krožek, z nazivom "Vizualizacija in doseganje notranjih sprememb", je bil namenjen spoznavanju tehnik vizualizacije. Raziskali smo osnovne prvine vizualiziranja in teoretično ozadje. Zanimivejši del je bil praktično izvajanje številnih vaj, ki so potrebne za razvoj vizualizacije, nato povratne informacije ter izmenjava vtisov. Že pri teh vajah smo spoznavali, kako različno so razvite te sposobnosti pri vsakomur. Ko smo se v nadaljevanju usmerili na postopke kreativne vizualizacije in smo jo uporabili za načrtno doseganje notranjih stanj (sprostitvev, odprava negativnih stanj, priklic pozitivnih virov, spodbujanje ustvarjalnosti), so bile razlike ob izvajanju vaj še večje. Nekateri od članov krožka so doživeli intenzivne spremembe ob izvajanju določenih tehnik, drugi so prišli do manjših spoznanj. Cilj krožka je bil dosežen s tem, ko je vsak skozi praktično preizkušanje našel nekaj uporabnega zase, vajo ali tehniko, ki mu je najbližja in jo bo uporabljal v vsakdanjih situacijah. (MP)

	VIDERAN d.o.o. Zaloška 27 Ljubljana	Računovodski servis
	GSM: 031 657 713 Tel/fax: 01 540 28 67	Frizerski salon PRI & ČESKA

»Folk je kul, 'mam se k'm dat«

Spet prihaja čas za pumovce, vse »odrasle mlade«, ki so opustili šolanje in so brezposelni

V življenju sem opazil nenavadno podobnost med zelo različnimi rečmi, je napisal Winston Churchill, ko je opisoval mlada leta. Jonatan Livingston Galeb je priznal, da je moral skozi veliko življenj, preden se mu je posvetilo, da je življenje še nekaj drugega kot jesti, kot živeti za trenutek. In pumovci spoznajo, da je PUM samo drugačna oblika učenja; da izpolnijo šolske obveznosti, da se naučijo spoštovati – sebe in druge, da je mnogo stvari, ki jih lahko počnejo z vso resnostjo, in takih, ki jih bodo nekoč zagotovo veselile.

Delali bomo film? O. K., film bomo delali. Tako so sklenili radovljiški pumovci na začetku preteklega leta, ko so se septembra zbrali z različnih koncev Gorenjske, da bi v prostorih tamkajšnje Ljudske univerze preživeli leto dni, ko ne bodo vsak dan obiskovali osnovne ali srednje šole ali ko si bodo iskali zaposlitev. Projekt so uresničili; naučili so se pisati scenarij, se seznanili z osnovo igre, kako upravljanje kamero, montirati. Kek-

ca v gorjanski in rejverski različici, posoljen za današnji čas, so predvajali v kinu – s premiero, spremljevalno razstavo fotografij »poubeuga – poučrnega«, s pogostitvijo, z aplavzom in zavestjo, da so naredili nekaj, kar ne pripada vsakdanjosti.

Ni nujno, da je to film; program PUM, kratica za Projektno učenje za mlajše odrasle, vključuje različne načine projektne dela – kar bi bil lahko ključ do spoznanja, da ustvarjalnost ni nekaj, kar je rezervirano za izbrance, da je, ob vztrajnem delu in iznajdljivosti, marsikaj tudi zares dosegljivo. In da pravzaprav nikoli ni čisto lahko priti do cilja. Osemnajstletni Klemen, rad bi končal prvi letnik gostinske šole, je igral Rožleta: »Sne-manje filma je potekalo tudi v nemogočih razmerah. Bila je zima, mi pa v kratkih hlačah.« In Pektina lasulja, ki jo je nosila osemnajstletna Nataša, dijakinja srednje elektrotehnične šole v Ljubljani, je dobesedno smrdela. A dekle pravi: »Sicer pa je bilo v redu obiskovati PUM. Tu je posebna soba, namenjena učenju, kjer te nihče ne moti, deležni pa smo tudi učne pomoči.« Mentorji k vsakemu pristopijo individualno. Na začetku leta skupaj naredijo načrt, kaj bi radi dosegli; najsi bo to izpit za določen letnik osnovne ali srednje šole, dokon-

čanje letnika, mogoče primerno delo.

Tri kljukice, pa si avt

Pomoč pri učenju je del programa, v katerega so vključeni pumovci. Mentorji, zares zares prijazni in razumevajoči – za skupino, ki naj ne bi presegla 24 udeležencev, skrbijo vsaj trije – poskušajo mlade motivirati, da bi se začeli spet redno izobraževati. Svetlani manjka za srednjo upravno šolo le še nekaj izpitov četrtega letnika. Tomica, 15 let:

»Sedmi razred sem ponavljala, v osmem sem nato špricala in imela slabe ocene. Ko sem se presečila na PUM, sem dokončala osmi razred. Nisem špricala in folk je kul.« Tudi za to gre; namreč da se družijo med sabo, da so strpni drug do drugega, se naučijo spoštovanja, da si ustvarijo prijazno samopodobo, da se naučijo od sebe zahtevati toliko, kolikor so sposobni ustvariti. In vedno najdejo nekaj prav zase; različni PUMI, različne dejavnosti: dobrodelna dražba umetni-

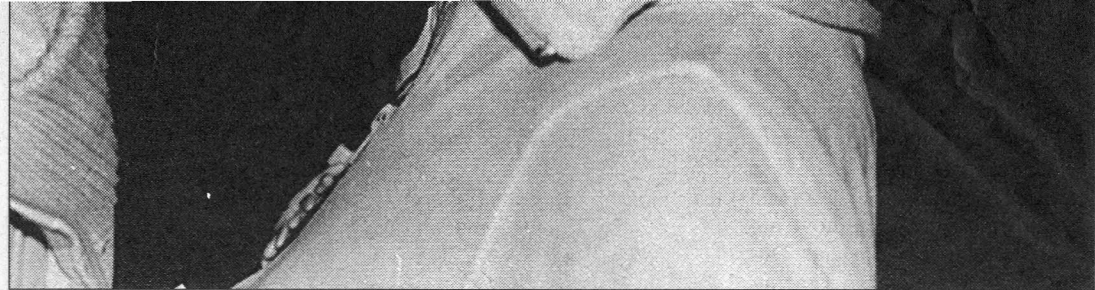
ških del, fotografski krožek, mednarodna izmenjava mladih, snemanje filma, fotografski krožek, krojenje in šivanje, piknik, božična stojnica, učenje jezikov, računalništva, izbor je prepuščen iznajdljivosti posameznih izvajalcev programa.

Mladi se lahko vključijo v PUM tudi med šolskim letom, prav tako lahko iz njega izstopijo. PUM je po svoje anarhičen, kakor je lepo povedal eden izmed njegovih udeležencev, in vendar to ne pomeni, da se pu-



Projektno učenje za mlajše odrasle PUM – javno veljavni program neformalnega izobraževanja – traja eno šolsko leto, od ponedeljka do petka, sedem ur na dan. Še do konca septembra bodo oblikovali skupine. Vključijo se lahko vsi, ki so stari od 15 do 25 let, nimajo

Projektno učenje za mlajše odrasle PUM – javno veljavni program neformalnega izobraževanja – traja eno šolsko leto, od ponedeljka do petka, sedem ur na dan. Še do konca septembra bodo oblikovali skupine. Vključijo se lahko vsi, ki so stari od 15 do 25 let, nimajo statusa dijaka ali študenta in si niso pridobili izobrazbe, pa želijo nadaljevati šolanje ali si najti ustrezno zaposlitev. Če niso prijavljeni na zavodu za zaposlovanje, jih bodo tja napotili. Program izvajajo Andragoški zavod v Mariboru, Center Mocis v Slovenj Gradcu, Izobraževalni center Memory v Kopru, ljudske univerze v Ajdovščini, Murski Soboti in v Radovljici, Skala v Celju ter Zavod Tin v Ljubljani.



Poubeuga – poučrnega, ena od fotografij radovljiških pumovcev; pripravili so tudi razstavo.

movci ne držijo pravil. Takole je to v radovljiškem, če si pridobiš tri kazenske kljukice, je po tebi, saj si krepko kršil »pravila za preživetje«. Pol kljukice je že, če zamudiš. Prepovedano je prihajati vinjen ali »zadet«, preprodajati karkoli, zapuščati prostore med dejavnostjo, se medsebojno žaliti. Pravila, ki jim rečejo jac-kpot, so prijetnejša; če si brez pumovskega obuvala, prineseš

napolitanke ali kakav benko, če ne opraviš dežurstva (čiščenje in pomivanje), kupiš škatlico cigaret za skupino.

Kako uspešni so PUMI

Poleg programa PUM deluje v Sloveniji še Produkcijška šola, ta je namenjena mladim med 15. in 18. letom, ki zaradi učnih in vedenjskih težav prezgodaj opustijo redno šolanje. Posamezni

PUMI sodelujejo s podobnimi projekti v tujini; radovljiški je vključen v projekt Leonardo da Vinci, v katerem z nekaj državami Evropske unije iščejo najboljših metode dela in razpravljajo o njih. PUM je priznan kot eden uspešnejših načinov, pri nas pa deluje peto leto. Redki, ki se vanj vključijo, ga zapustijo sredi leta. Nasprotno, žal jim je, ko se junija razhajajo, slovo pride prehitro. Polona, 17 let, želi končati prvi letnik ekonomske šole: »Ful je dobr folk, žal mi je, da se ne bom mogla še enkrat vpisati. Delamo, kar nam je všeč, pravil pa ni težko upoštevati.« Če se vprašamo, ali je tak način spodbujanja za odločitev za nadaljevanje šolanja smotrno, bodo dovolj naslednji podatki, zbrala jih je Martina Trbanc (Oris problematike deprivilegirane mladine in možnih reši-



Vsi rojstnodnevnik meseca

Vodja mentorske skupine Vilma Kersnik: »Mnogi mladi pridejo k nam z zelo slabimi izkušnjami. Mi jih vodimo tudi čisto praktično; namreč kako pisati prošnje, kako iskati delo.«

tev v okviru certifikatnega sistema): v zadnjih letih je približno pet do šest tisoč mladih na generacijo zapustilo izobraževalni sistem, še preden so si pridobili srednješolsko izobrazbo ali poklicno kvalifikacijo; v zadnjih desetih letih dva do tri tisoč mladih na leto ni dokončalo osnovne šole. Andreja Dobrovoljc, koordinatorica za PUM pri Andragoškem centru Slovenije: »Z rezultati smo res lahko zadovoljni. V lanskem šolskem letu je polovica udeležencev nadaljevala šolanje. Dva sta si pridobila osnovnošolsko, 15 pa srednješolsko izobrazbo. Petinštirideset pumovcev se je zaposlilo, tretjina od njih začasno.«

Mentorji na mnogih obrazih svojih varovancev konec leta opazijo skrb, kako naprej. Bodo zmogli? Starši namreč dostikrat ne znajo ali ne morejo pomagati.

Eva Senčar